

Snart pensjonist, hva nå?

Fremtidsfullmakt Arv, rettigheter og plikter

28. april 2026

Advokat Kine Bråten og advokat Janne K. Rasmussen

FORMUESPLANLEGGING

Råderett og mulighetsrom i livets ulike faser

- I Mens du lever og er i stand til å ivareta deg selv
- II Når du ikke lengre er i stand til å ivareta dine egne interesser
- III Etter din død – arveplanlegging

I Mens du lever og er i stand til å ivareta deg selv

Råderett og mulighetsrom

- Avtaler mellom ektefeller
- Avtaler mellom samboere
- Anledningen til å gi gaver/forskudd på arv

II Når du ikke lengre er i stand til å ivareta deg selv

Hvem skal representere deg når du ikke er i stand til å ivareta dine egne interesser?

- Fremtidsfullmakt
- Vergemål

III Etter din død

Muligheter og begrensninger

- Hovedreglene i arveloven
- Når trenger du å opprette testament, og hva kan du gjøre?
- Hva skjer når det er gitt gave eller forskudd på arv?
- Overta i uskifte?

Anledning til å gi gaver og forskudd på arv

Hovedregel:

Du står fritt til å gi bort hva du vil mens du lever

- Gave til livsarving:
Påby avkortning hvis gaven skal utlignes ved et senere arveoppgjør
Ikke formkrav, men bør nedtegnes for å sikre bevis
- Gave til ektefelle
Krever ektepakts form for å være gyldig
- Gaven må ha realitet for deg mens du lever
Hvis ikke kan den anses som en dødsdisposisjon som vil være ugyldig uten testament
- Begrensning i adgangen til å gi gave hvis du sitter i uskiftet bo

Uskifte for gjenlevende ektefelle

Hva er uskifte?

Rett til å overta felleseie uten å skifte med de andre arvingene

Krav om samtykke fra særkullsbarn

Man mister adgangen til å kreve skjevdeling ved et senere skifte

Kan når som helst kreve skifte av uskifteboet ved en senere anledning

Må skifte hvis du skal gifte deg på ny

Arvingene kan kreve skifte hvis du har vært samboer i mer enn 2 år

Uskifte for samboere

For samboere er uskifte bare aktuelt dersom de har, har hatt eller venter barn sammen.

Samboere uten felles barn har ingen uskifterett og kan heller ikke fastsette uskifterett i testament.

Uskifte for samboere er begrenset til å gjelde bestemte eiendeler:

- Felles bolig med innbo
- Bil og fritidseiendom med innbo, hvis felles bruk
- Andre eiendeler, ihht. testament eller hvis arvingene samtykker.

Uskifte - råderett

Gjenlevende råder i utgangspunktet som en eier over uskifteboet og er ikke avhengig av arvingenes samtykke ved forvaltningen av boet.

Gjenlevende kan forbruke boets midler, også ved en mer kostbar livsstil enn tidligere.

Gjenlevende kan selge boets eiendeler, også fast eiendom.

Gjenlevende kan gi gaver av boet.

Uskifte - begrensninger

1) Krav om samtykke fra arvingene etter førstavdøde for å:

- Dele ut arv uten at alle arvingene får like mye
Arvingen kan ellers kreve tilsvarende oppgjør, skifte av uskifteboet eller omstøtelse
- Gi gaver som står i misforhold til formuen i uskifteboet
Arvingene kan ellers kreve omstøtelse av gaven

2) Forbud mot klanderverdig adferd som forringer boet vesentlig

Arvingene kan kreve at du skifter uskifteboet

Når vi ikke lengre er i stand til å ivareta våre egne interesser

Rettslig handleevne er et vilkår for å forplikte deg rettslig

Alternativene er:

- Offentlig vergemål
- Fremtidsfullmakt

§ SEKSE Opprettelse av fremtidsfullmakt

Hvem kan opprette fremtidsfullmakt?

Alle over 18 år som evner å forstå hva en fullmakt innebærer

Hvem kan være fullmektig?

Alle over 18 år, være villig og ikke selv være under vergemål

Flere fullmektiger

Fullt mulig å ha flere fullmektiger, f.eks en som håndterer økonomi og en annen personlige forhold

Formkrav; Hva skal til for at fullmakten er gyldig som fremtidsfullmakt

Samme formkrav som for testament.

To vitner som må vite at det er en fremtidsfullmakt.

Fordeler og ulemper ved fremtidsfullmakt

Fordeler

- Slipper å forholde seg til off. kontrollmekanismer
- Slipper samtykke fra Statsforvalteren ved salg av fast eiendom
- Synliggjør fullmaktsgivers ønsker
- Forhindrer konflikter i spørsmål om hvem som skal være verge og hvordan fullmaktsgivers interesser skal ivaretas

Ulemper

- Manglende egnethet hos fullmektig
- Økonomi og samarbeidsklime endret siden opprettelsen
- Inhabilitet hos fullmektig

Ofte et fornuftig valg, men må planlegges nøye!

Fullmaktens innhold

Økonomiske forhold:

- Kjøp, salg og investeringer
- Lån og utgiftsdekning
- Bankkonti, selvangivelse, søknader om økonomiske ytelser
- Mottak og avslag på arv

Personlige forhold:

- Valg av bolig
- Deltakelse i fritidsaktiviteter
- Lege- og tannlegeavtaler
- Klage på ytelser
- Skifte av uskiftebo

Etter at fullmakten er opprettet

- Ingen krav til registrering eller system for registrering
- Ingen generell oppbevaringsløsning
- Nære pårørende og fastlege bør informeres om fullmakten
- Berørte tredjeparter kan stille strengere krav eller tilleggskrav på enkelte områder
- Statens Kartverk og bankene krever stadfesting av fullmaktens ikrafttredelse (Statsforvalteren)

Arveplanlegging – hva skal skje med det du etterlater deg når du dør?

- Arvelovens system
 - Hvem er dine arvinger?
 - Hvor stor andel arver de?

Arv etter loven

– hvem arver deg hvis du ikke oppretter testament?

Arvelater har livsarvinger

- Livsarvinger arver alt

Arvelater har livsarvinger + ektefelle

- Livsarvinger arver $\frac{3}{4}$
- Ektefelle arver $\frac{1}{4}$

Arvelater har livsarvinger + samboer

- Samboer arver 4G, men kun hvis felles barn
- Livsarvinger arver resten

Arvelater har verken livsarvinger, ektefelle eller samboer

- Foreldre arver alt
- Hvis foreldre er døde, går arven til deres barn (avdødes søsken)

Størrelsen på ektefellens arv avhenger av hvilke slektsarvinger som finnes i tillegg.

1. Livsarvinger (barn ,eller barnebarn mv. hvis barn er døde)

**Ektefelle arver $\frac{1}{4}$, men aldri mindre enn 4 G (kr. 520 640,-)
(Folketrygdens grunnbeløp 1 G = 130 160- kr. per i dag – justeres 01.mai)**

Ektefellens minimumsarv på 4G går foran barnas arverett

2. Foreldre (eller søsken eller søskens barn hvis foreldre er døde)

Ektefelle arver $\frac{1}{2}$, men aldri mindre enn 6 G (kr. 780 960,-)

Ektefellens minimumsarv på 6G går foran slektens arverett

3. Ingen nærmere slektninger enn besteforeldre (eller deres etterkommere, dvs.tanter, onkler, søskenbarn)

Ektefellen arver alt

Ektefellearven på $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ kan avgrenses ved testament som den andre ektefellen er gjort kjent med.

Minstearven på 4G / 6G kan ikke avgrenses ved testament, men den begunstigede ektefellen kan på forhånd si fra seg denne arveretten.

Samboeres arverett

- ✓ Samboere arver direkte etter loven, bare dersom de har, har hatt eller venter barn sammen
- ✓ Gjenlevende samboer har i så fall rett til minste arv på 4 G (p.t. kr 520 640), som går foran arven til livsarvinger etter avdøde.
- ✓ Samboers rett til minste arv kan likevel avgrenses ved testament som samboeren har fått kunnskap om før dødsfallet.
- ✓ Samboere bør ellers vurdere testament om de ønsker å sikre hverandre

TESTAMENT

Når arv etter loven ikke passer for deg

Hvor stor del av din formue du kan disponere over i et testament, avhenger av hvilke arvinger du har.

Arvelater har livsarvinger

- 1/3
evt. det som overstiger
15 G til hvert barn

Arvelater har livsarvinger + ektefelle

- 1/12
evt. differansen mellom
1/3 og minstearven på 4
G

Arvelater har livsarvinger + samboer

- 1/3
- minus minste arv på 4 G,
hvis felles barn

Arvelater har verken livsarvinger, ektefelle eller samboer

- Alt vedkommende
etterlater seg

Pliktdelsarv til livsarvinger

Livsarvinger = avkom etter arvelater (barn, barnebarn osv.)

At en del av arven er **pliktdelsarv**, betyr at arvelater ikke selv kan bestemme over denne delen av arven ved testament – uten at det er tillatt i loven.

Utgangspunktet i loven (regelen hvis det ikke opprettes testament):

- ✓ pliktdelsarven utgjør 2/3 av alt det arvelater etterlater seg
- ✓ den samlede pliktdelsarven fordeles med lik del til hver livsarving

Ved å opprette testament kan arvelater

- ✓ begrense pliktdelsarv til 15G til hver livsarving eller dennes linje
- ✓ fordele eiendeler mellom livsarvingene, innenfor deres lodd

Testamenter

Formkrav

- ✓ Testator må være 18 år, ved full sans og samling/vite hva han gjør.
- ✓ Testament må være skriftlig
- ✓ Testators underskrift må bekreftes av 2 vitner, (18 år, full sans og samling, vet at dokumentet er et testament)
- ✓ Testamentet bør i tillegg dateres, og det bør stå i dokumentet at formkravene ovenfor er oppfylt.

Innholdskrav

- ✓ Testamentet må ikke stride mot pliktdelsregler eller ektefelles eller samboers arverett.

Takk for oss!

Kine Bråten

41650104

braaten@sekse.no

Janne K. Rasmussen

45039394

rasmussen@sekse.no

SEKSE

Advokatifirma **sekse & co.**